

Грешта В. Л.
кандидат технічних наук, професор
Карпенко А. В.
доктор економічних наук, професор
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ ІННОВАЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА» У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Сьогодні у складний час, коли Україна зазнає повномасштабного вторгнення та знаходиться у жорсткому протистоянні агресії росії, важливими є декілька напрямів боротьби. Попри первинну роль військового протистояння та знищення ворога, витіснення його за межі території держави, суттєве значення займає й економічний фронт. Підтримка армії та наступне відновлення України можливе лише за умов модернізації економіки та інноваційних змін. Провідна роль в цьому процесі належить освіті та науковому середовищу, яке знаходить нові можливості ефективного використання різних ресурсів і людського капіталу. Саме університети на сучасному етапі розвитку глобальної економічної системи стають основними інститутами формування підсистеми генерації знань і претендують на лідерство у формуванні регіональних інноваційних екосистем.

Сучасні університети, особливо розвинених країн світу, виступають осередками генерування інтелектуально-прагматичного знання, проривних творчих ідей і винаходів, розвитку талантів, які продукують унікальні ідеї та створюють цінність, і разом з іншими елементами інноваційної екосистеми здатні забезпечувати засоби їх негайної й ефективної трансформації у високоприбуткові продукти [1, с. 427]. Роль університетів є надважливою у суспільному житті, особливо в регіональному контексті, де вони в якості «інноваційного драйвера» поєднують науку, освіту та виробництво, узгоджують інтереси з громадськістю та владою, забезпечують довгострокові економічні ефекти, підвищують привабливість місцевого середовища для підприємців тощо. Тобто університети є одними із основних суб'єктів інноваційного процесу, лідерами інноваційних екосистем, що здатні забезпечити поєднання між собою за допомогою формальних або неформальних домовленостей – «правил гри» всіх її учасників. Вони разом з бізнес-об'єднаннями (кластерами) здатні забезпечувати створення нових технологій і знань, центрів прибутку, а їх толерантна взаємодія на перетині наук і виробництв сприяє продукуванню та комерціалізації інновацій [2, с. 108].

В Україні практика лідерства університетів у інноваційних процесах та формуванні регіональних інноваційних екосистем ще не набула достатнього поширення. Тренди останніх років і поточні загрози актуалізували важливість таких трансформацій. Започатковані зміни у системі вищої освіти, направлені на розширення автономії університетів і загострення конкуренції за ресурси та лідерство змушують до ґрунтовного оновлення освітньо-наукових систем

університетів, які попри традиційні функції мають доповнюватись створенням внутрішніх інноваційних екосистем. Мова йде про створення в університеті інноваційно-активного середовища для розвитку наукомісткого бізнесу шляхом комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок.

НУ «Запорізька політехніка» є одним з найбільших закладів вищої освіти в Запорізькому регіоні, історія розвитку якого починається з 1900 р. Університет щороку підвищує своє місце у всеукраїнських та міжнародних рейтингах, розширює співпрацю із ЗВО країни та світу. Запорізька політехніка – сучасний мильтидисциплінарний, інноваційно орієнтований науково-освітній комплекс. Візія університету полягає в синергії навчальної, наукової та міжнародної діяльності, генерації нових знань, задоволенні запиту регіонального бізнесу та органів влади на якісні наукові дослідження, розвитку людського капіталу, виконанні соціальної містоутворювальної місії. Все це робить успішну діяльність університету запорукою сталого соціально-економічного розвитку Запорізького регіону.

НУ «Запорізька політехніка» відіграє вагомий роль у регіональному розвитку та претендує на стратегічне інноваційне лідерство у Запорізькому регіоні. Такі перспективи вже сьогодні ґрунтуються на широкому партнерстві.

Університет тісно співпрацює в науково-технічному напрямі з більшістю великих промислових підприємств регіону (ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»; ПрАТ «Дніпроспецсталь»; ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» імені академіка О. Г. Івченка; АТ «Мотор Січ»; Казенне підприємство «Науково-виробничий комплекс «Іскра» та ін.) та здійснює підготовку фахівців для різних напрямів діяльності.

НУ «Запорізька політехніка» взаємодіє та підтримує розвиток МСБ, оскільки активно залучений до розвитку Запорізького кластеру «ІАМ» та постійно розширює коло партнерів з бізнесу не лише в Україні, а і за кордоном (група підприємств із Чехії та Литви – меморандуми про співпрацю з Кластером та інші – в межах Українського кластерного альянсу). За підтримки Запорізької ТПП та АППАУ університет започаткував створення Центру 4.0, як головного Центру інновацій та навчання за технологіями 4.0 Запорізького регіону. Участь і партнерство з Запорізьким кластером «ІАМ» дозволяє продовжувати роботу по ідентифікації послуг з брокереджу, впровадження якісно нового рівня співробітництва між вченими університету та учасниками промислових секторів в межах Індустрії 4.0.

Університет здійснює активну політику інтернаціоналізації – приєднаний до підписантів Великої Хартії Університетів (Magna Charta); увійшов у міжнародні рейтинги (Multirank); є учасником міжнародних проєктів Erasmus+, DAAD; учасник у великих регіональних асоціаціях співпраці (Мережа Чорноморських університетів BSUN). Національний університет «Запорізька політехніка» у липні 2022 р. було обрано повноправним індивідуальним членом Асоціації європейських університетів (European University Association, EUA) тощо.

Отже, НУ «Запорізька політехніка» (як і ряд інших університетів України) сьогодні входить у новий етап розвитку, коли невід'ємними стають інноваційні

технології навчання, віртуальна реальність, віддалений інжиніринг, дуальна система підготовки, поширення студентської та викладацької мобільності (в межах проєктів WORK4CE, DAAD тощо), розвиток інтернаціоналізації, тісна співпраця з бізнесом, сумісне долучення з професійними спільнотами до регіональних ініціатив (Партнерство зі створення індустріального парку, розвитку Запорізького кластеру «ІАМ» – Програма розвитку малого та середнього підприємництва в м. Запоріжжі на 2022-2025 рр.; Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року; План заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року) тощо. В таких умовах значний кадровий потенціал університету постає перед вагомими викликами, проте й отримує неабиякі можливості до зростання.

Започаткована цьогоріч робота щодо стратегічного розвитку НУ «Запорізька політехніка», яка ґрунтується на ідентифікації не лише власного потенціалу професорсько-викладацького складу та менеджменту університету, оновленні його структури, а й партнерів різних рівнів направлена на формування інноваційного середовища університету, розбудову регіональної інноваційної екосистеми. Поточні загрози обмежили заплановані зрушення, проте попри сучасні виклики амбіції НУ «Запорізька політехніка» на стратегічне інноваційне лідерство у Запорізькому регіоні не втрачено. Університет здатен і зможе забезпечити підвищення ефективності функціонування університетського комплексу та зростання ефективності регіональної економіки за рахунок мультиплікації знань і перетворення їх на інновації.

Література:

1. Давимука С. А., Федулова Л. І. Регіональні інноваційні екосистеми : напрями розбудови в умовах європейської інтеграції : монографія. Львів : Ін-т регіональних дослід. ім. М. І. Долінського НАН України, 2016. 464 с.
2. Карпенко А. В., Карпенко Н. М. Роль кластерів у розбудові регіональних інноваційних екосистем. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 13-14 травня 2021 року. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. 389 с. С. 108–110.